

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ЗДАТНОСТІ ДО СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ ЯК ЧИННИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Д. О. Зиз, аспірант, Національний авіаційний університет, lena-2009-19@ukr.net, orcid.org/0000-0002-6784-5361

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: аналізу та порівняння, синтезу та теоретичного узагальнення – для формування теоретико-методичного підходу до оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування; економіко-статистичного, системного та порівняльного аналізу – для проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємств машинобудування, їх динаміки, складу та структури; графічного аналізу – для наглядного відображення отриманих результатів дослідження.

Результати. Проаналізовано основні структурні перетворення для підприємств машинобудівної галузі України. Досліджено основні показники діяльності та розвитку підприємств машинобудівного комплексу країни у 2014–2018 роках. Проведено аналіз чистого прибутку, обсягів власного капіталу, фінансові результати діяльності підприємств машинобудування та визначено резерви їх економічної стійкості.

Новизна. Сформовано систему оцінки економічної стійкості та здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування. Визначено вплив негативних чинників на фінансово-господарську діяльність машинобудівних підприємств, які призводять до дестабілізації господарських зав'язків. Розроблено теоретико-методичний підхід до оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування.

Практична значущість. Полягає у можливості застосування розроблених та наданих пропозицій щодо оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень машинобудівних підприємств з метою підвищення ефективності їх господарювання, зростання рівня прибутковості та забезпечення конкурентоспроможності виробленої продукції. Отримані висновки та результати дослідження, надані методичні рекомендації сприятимуть ефективному функціонуванню підприємств машинобудування на світових ринках.

Ключові слова: підприємства машинобудування, фінансові показники, оцінка, структурні перетворення, теоретико-методичний підхід, зовнішнє середовище, економічна стійкість.

Постановка проблеми. Потреба в структурних перетвореннях підприємства полягає в наявності диспропорцій в системі забезпечення його діяльності, зниженні конкурентоздатності, дисбалансу основних фінансових показників, які відображають наявний рівень економічної стійкості. Машинобудування відіграє вагомий роль як в економіці країни, так і в формуванні бази для технологічної модернізації галузі в цілому, а також підвищенні конкурентоспроможності

економіки країни. Оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування передбачає здійснення змін у підходах до управління підприємством, застосуванням новітніх методів та інструментів адаптації підприємств до факторів впливу зовнішнього середовища. В зв'язку з цим особливого значення набуває комплексне дослідження та оцінювання внутрішніх резервів підприємства, що дозволило б виявити основні

теоретичні підходи та узагальнити різноманітні концепції управління щодо стійкого економічного розвитку. Тому проблема формування економічної стійкості підприємств машинобудування є досить актуальною, від її вирішення залежить шлях України в напрямку розвитку високотехнологічної промисловості та побудову нової структури економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу проблем в машинобудуванні приділяється увага з боку таких вітчизняних науковців як: Гончарова Ю. В. [1], Звягінцева Ю.[2], Ареф'єва О. В., Васьковська Я. В.[3], Прохорова Ю. В.[4]. Питанням структурних перетворень підприємств, займалися такі науковці, як: Бондарчук Л. В. [5], Прохорова В. В. [6], Кузьмін О. Є. [7], Луцков В. О. [8] та інші.

Гончаров Ю. В. розглядає підвищення потенціалу машинобудівних підприємств через побудови ефективної моделі управління, Звягінцева Ю. удосконалення організаційної структури машинобудівних підприємств в системі ефективного менеджменту персоналу, Прохорова В. В. визначає взаємозалежність між елементами структурних перетворень будь-якої організаційної структури управління, Луцков В. О. досліджує забезпечення рівня конкурентоспроможності національної економіки за рахунок модернізації структури економічних систем. Проте недостатньо розкрито основні підходи та передумови до оцінювання структурних перетворень підприємств машинобудування як чинника забезпечення економічної стійкості.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є формування теоретико-методичного підходу до оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування, а також обґрунтування шляхів поліпшення стану галузі машинобудування в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах господарювання ефективна робота машинобудівних підприємств неможлива без змін в внутрішніх структурних перетвореннях, що є запорукою сталого розвитку економіки країни. Структурні перетворення на підприємстві, обумовлені обраною стратегією або її коригу-

ванням в процесі реалізації можуть бути частковими, локальними, радикальними. Оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування, зумовлюють часткову або всебічну перебудову діяльності підприємства і, як результат, забезпечують економічну стійкість.

Оскільки, машинобудівні підприємства являються основною ланкою фінансової системи держави, а їх фінанси виступають основоположним чинником стабільності та сталого розвитку держави, створення валового внутрішнього продукту та національного доходу, визначаючи стан економіки і ефективність суспільного виробництва в цілому. Але сучасні машинобудівні підприємства функціонують в умовах постійно мінливого зовнішнього середовища, при цьому зовнішнє середовище безперервно впливає на їх діяльність. Економічні кризи, змінність курсів валют, конкуренти і споживачі - всі ці та багато інших чинників створюють умови нестабільності, до яких підприємство змушене пристосовуватися, щоб мати можливість ефективно функціонувати. В цих умовах важливе значення набувають проблеми, які пов'язані з економічною стійкістю машинобудівних підприємств, а саме з їх здатністю ритмічно функціонувати, пристосовуватись до умов зовнішнього середовища, вчасно і адекватно реагувати на зміни та не допускати його негативного впливу.

Отже, виникає необхідність оцінювання внутрішньої та зовнішньої здатності до структурних перетворень при забезпеченні економічної стійкості підприємств машинобудування, як чинників забезпечення їх економічної стійкості (рис. 1).

Зазначимо, що вплив негативних чинників на фінансово-господарську діяльність машинобудівних підприємств призвело до дестабілізації господарських зв'язків і координації в технологічних ланцюжках, уповільнення темпів зростання інвестицій, а також порушення термінів виконання зобов'язань за укладеними договорами, що в кінцевому підсумку призвело до погіршення їх фінансового стану. Відповідно до методології фінансового аналізу фінансовий стан підприємства характеризується показниками, які розглядаються в динаміці та відобража-

ють наявність і реалізацію фінансових ресурсів в ході процесу відтворення з позиції його здатності до структурних перетво-

рень з метою досягнення економічної стійкості (внутрішній контур оцінки).

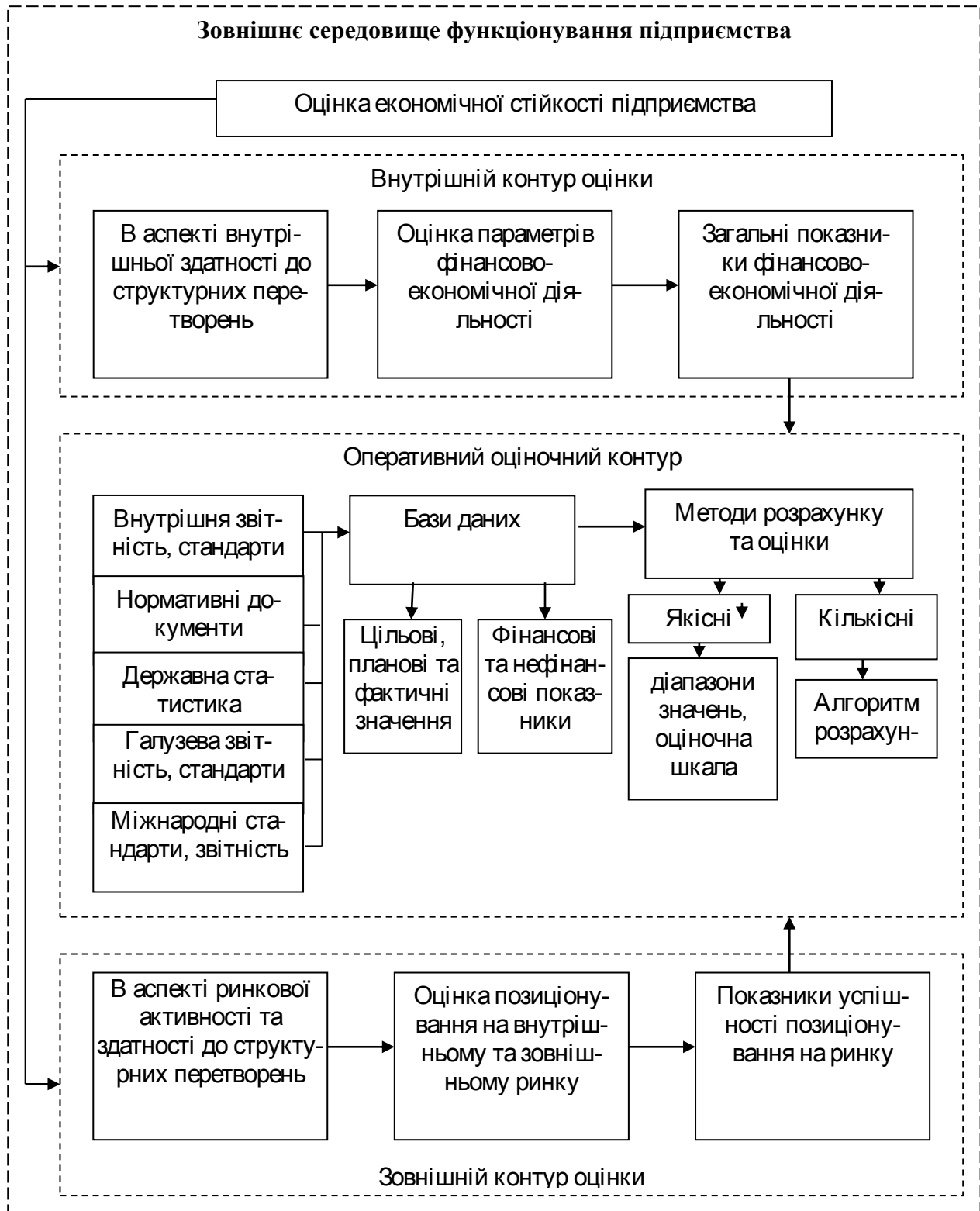

Рис. 1 Система оцінки економічної стійкості та здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування

Ринкова активність підприємств, яка обумовлюється можливістю виробляти конкурентоспроможну продукцію, впроваджен-

ням інвестицій та інновацій визначає необхідність здійснювати структурні перетворення, які забезпечують ритмічність функ-

ціонування та економічну стійкість машинобудівних підприємств (зовнішній контур оцінки).

Нестабільність зовнішнього середовища дезорганізує фінансову, виробничозбутову, техніко-технологічну діяльність підприємства, що значною мірою позначається на його розвитку та залежить від наявного антикризового потенціалу. Підприємство, яке стійко розвивається, здатне своєчасно реагувати і протистояти негативному впливу внутрішніх та зовнішніх чинників. [9]

Забезпечення економічної стійкості підприємства досягається у всіх сферах діяльності підприємства, але таким чином, щоб зберегти та покращити економічні показники та збільшити потенціал і конкурентоспроможність. Необхідно організувати процес поставлених завдань підприємством і забезпечити їх виконання, що реалізується на основі формування оцінки економічної стійкості та здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування.

В умовах здійснення перетворень економічних процесів підвищується невизначеність дії складових конкурентного середовища, що обумовлює рухливість підприємництва щодо вибору галузі реалізації. Саме зміна попиту та пропозиції стає передумовою та рушійною силою зміни внутрішніх складових та основних функцій управління здебільшого на інноваційних засадах. Підприємницьке середовище будь-якої країни та її економіки є більш динамічним з точки зору адаптації до ринкової кон'юнктури задля більш повного задоволення потреб споживачів, які постійно змінюються. Разом з тим, існують стійкі конкурентні переваги, які досить складно скопіювати, тоді конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта триває довше. [10]

Під системою управління стійким розвитком підприємств машинобудування автором визначено, організаційно-економічні й управлінські відносини у виробничогосподарській діяльності, що виникають для досягнення динамічної рівноваги під впливом конкурентного зовнішнього середовища й внутрішнього середовища підприємства.

На думку, О. Квілінського, розвиток промислового підприємства в будь-якому

контексті вимагає порівняння з іншими підприємствами та визначення місця підприємства в навколишньому середовищі. Тобто, необхідно оцінити конкурентоспроможність промислового підприємства, його здатність відповідати умовам сучасного світу. Сьогодні світова економіка дедалі більше завоює свої позиції в інформаційній економіці. Традиційно в інформаційній економіці виділяють три основні напрямки: а) виробництво обладнання та електронного обладнання для збору, зберігання, обробки, передачі та відображення інформації, б) інформаційна діяльність підприємств та організацій у процесі виробництва та реалізації товарів та послуг; в) надання послуг зі збору, зберігання, обробки, передачі та відображення інформації [11]

Для отримання бажаного результату від функціонування підприємства на ринку, необхідно вивести економічні відносини на новий рівень, що відкриває нові можливості та горизонти інноваційним методам, знання та засобам для досягнення цілей підприємства та стійкого становища в майбутньому.

Тому фінансовий потенціал є ключовим фактором, що характеризує ефективну ділову діяльність підприємства в поєднанні з фінансовими ресурсами, фінансовим капіталом та невикористаними фінансовими можливостями в сучасних мінливих умовах економічної нестабільності. Зростання фінансового потенціалу та його обсяг впливає на: стабільність конкурентного середовища, як усередині, так і за її межами діяльності підприємства; інвестиційну привабливість підприємства для зацікавлених сторін; для інноваційного розвитку взагалі. [12]

Головними важелем для реалізації теоретико-методичного підходу щодо оцінки економічної стійкості та здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування є визначення можливих напрямів і видів структурних перетворень. При їх визначенні слід здійснити наступні заходи: виявити внутрішні резерви економії матеріально-технічних ресурсів, оцінити можливості структурних перетворень майнового комплексу, розробити пропозиції з удосконалення системи управління підприємством, оцінити можливості залучення джерел зовнішнього фінансування для забезпечення

поточної діяльності й перспектив розвитку підприємств машинобудування. Автором розроблено теоретико-методичний підхід

структурних перетворень підприємств машинобудування, який наведено на рис.2.

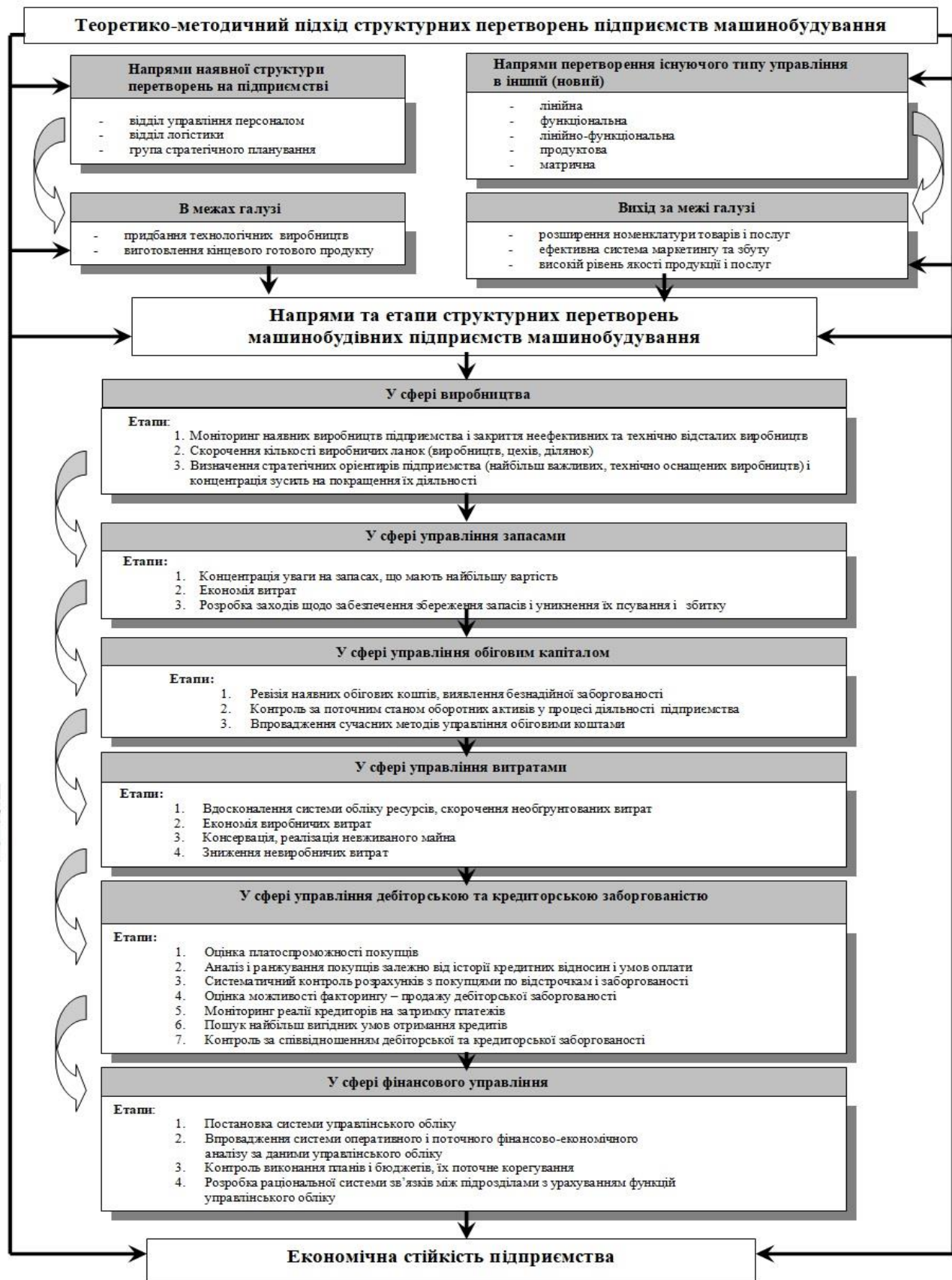

Рис 2. Теоретико-методичний підхід структурних перетворень підприємств машинобудування

На *першому етапі* формується система показників оцінки внутрішніх структурних перетворень підприємств машинобудування:

- у сфері виробництва;
- у сфері управління запасами;
- у сфері управління обіговим капіталом;
- у сфері управління витратами;
- у сфері управління дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- у сфері фінансового управління.

Завдяки цьому можна порівняти відносну важливість показників, які визначають ефективність використання наявних ресурсів підприємств. Ефективність використання фінансових ресурсів полягає у здатності підприємства самостійно розробляти і реалізувати фінансову стратегію відповідно до цілей загальнокорпоративної стратегії в умовах невизначеності та конкурентного середовища. Отже, фінансова складова передбачає оцінку ефективності використання фінансових ресурсів.

На *другому етапі* здійснюється нормування показників структурних перетворень. Фінансові, виробничо-збутові, техніко-технологічні та кадрові показники мають різні величини й одиниці вимірювання, тому нормування дозволяє привести всі показники до єдиного нормованого значення, яке змінюється від 0 до 1.

На *третьому етапі* визначаються шляхи досягнення поставлених напрямів розвитку підприємства для досягнення економічної стійкості підприємства.

Вищевикладений теоретико-методичний підхід дозволяє підприємствам машинобудування, здійснювати організаційно-управлінські перетворення, по-перше, розробляти і реалізовувати проект змін; по-друге, ефективно управляти змінами за допомогою управлінських дій на виявлені фактори, що впливають на величину інвестиційної вартості; по-третє, своєчасно

приймати рішення про необхідність коригування проекту на основі моніторингу ринкової вартості підприємств машинобудування.

Оцінка внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування, як чинників забезпечення їх економічної стійкості проведено на прикладі таких підприємств, як ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова, ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», ПАТ «Київський завод «Радар», ПАТ «ДАТА Груп», ПАТ «Київський радіозавод», ПАТ «Хартрон», які є представниками підприємства машинобудування.

Слід зазначити, що в 2015 р. на ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», «Київський радіозавод», ПАТ «Хартрон» спостерігається зменшення обсягу чистого доходу від реалізації продукції товарів, робіт та послуг, тобто знижується привабливість продукції даних підприємств та її конкурентоздатність, що, в свою чергу, негативно впливає на економічну стійкість. В 2018 р. продовжується негативна тенденція щодо чистого доходу від реалізації продукції на ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», а позитивна тенденція щодо збільшення обсягу чистого доходу спостерігається на ПАТ «Хартрон», ПАТ «Київський радіозавод», ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова, представлені на рис.3.

Прибуток є ключовою метою функціонування підприємства незалежно від форми власності. Від обсягів одержаного прибутку залежить подальший його розвиток та рівень економічної стійкості. У сучасній економічній ситуації підвищення прибутку стає першочерговим завданням, рішення якого забезпечує відповідний рівень економічної стійкості підприємства.

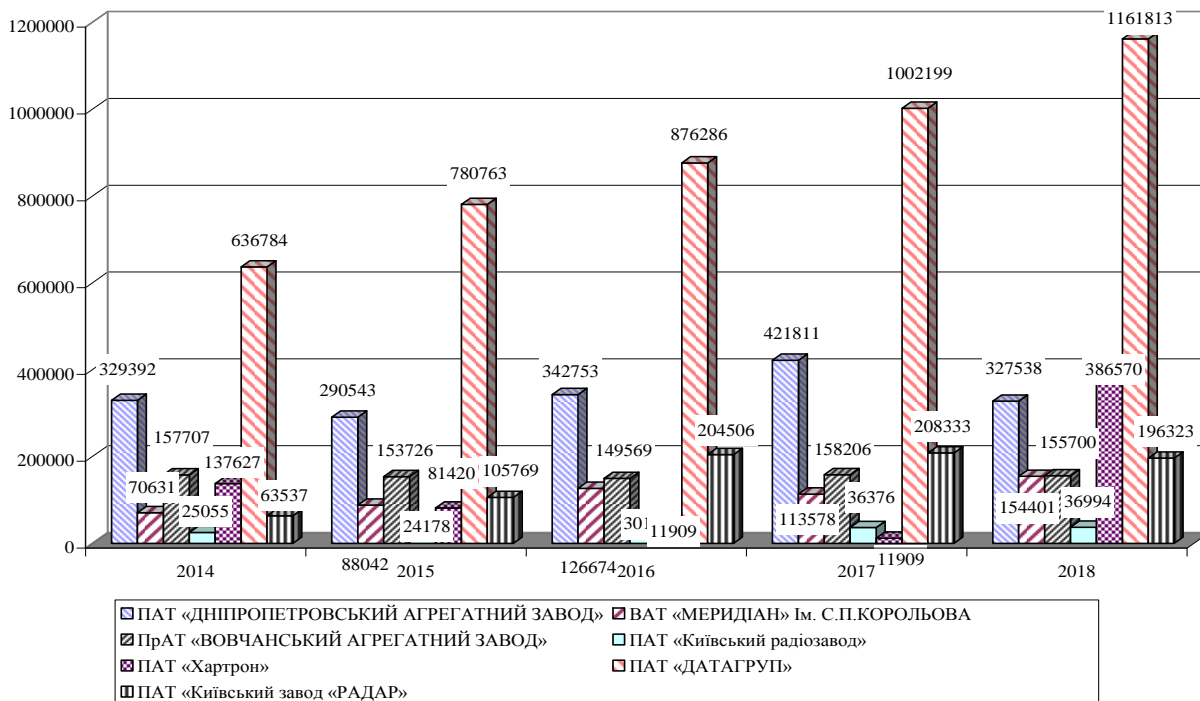

Рис. 3. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) машинобудівних підприємств у 2014 – 2018 рр., тис. грн.

Чистий фінансовий результат (чистий прибуток) використовується для збільшення оборотних коштів підприємства, формування фондів і резервів, і реінвестицій у виробництво. На аналізованих підприємствах спостерігається нестабільна динаміка чисто-

го прибутку. В 2014 р. збиток мали такі підприємства, як ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» та ПАТ «ДАТА Груп», в 2015 р. підприємства покращують свій фінансовий стан за рахунок прибуткової діяльності, представлено на рис.4.

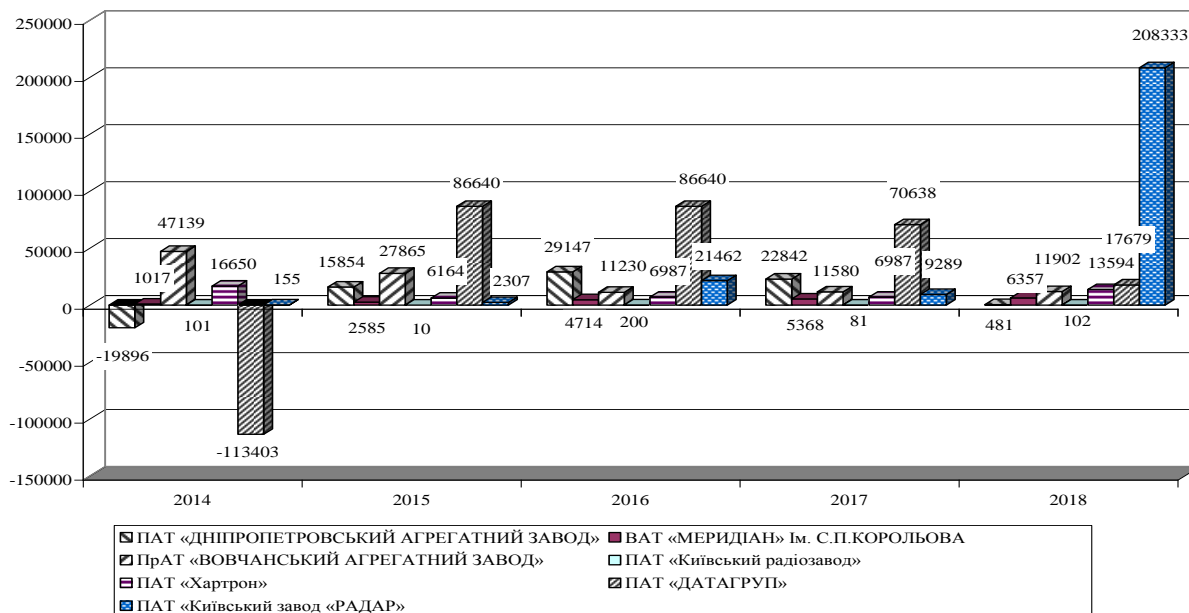

Рис. 4. Динаміка чистого фінансового результату (чистий прибуток) машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр., тис. грн.

Спостерігається зменшення суми чистого прибутку на ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» (з 15854 тис. грн в 2014 р. до 481 тис. грн в 2018 р., зниження на 97,0%), ПАТ «ДАТА Груп» (з 86640 тис. грн в 2015 р. до 17679 тис. грн в 2018 р., зниження на 79,6%), ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» (з 27865 тис. грн в 2014 р. до 11902 тис. грн., зниження на 57,3%), що негативно впливає на їх економічну стійкість та обумовлює необхідність структурних змін на підприємствах.

Значне зростання суми чистого фінансового результату (чистого прибутку) спостерігається на ПАТ «Київський завод «Радар» (з 2307 тис. грн в 2015 р. до 208333 тис. грн в 2018 р., збільшення більш ніж в 9 р.), ПАТ «Хартрон» (з 6164 тис. грн в 2015 р. до 13594 тис. грн в 2018 р., збільшення більш ніж в 2 р.), ПАТ «Київський радіозавод» (з 10 тис. грн в 2015 р. до 102 тис. грн в 2018 р., збільшення більш ніж в 10 р.), ВАТ

«Меридіан» ім. С. П. Корольова (з 1017 тис. грн в 2014 р. до 6357 тис. грн в 2018 р., збільшення більш ніж в 6 р.), оцінюється позитивно і свідчить про підвищення обсягів реалізації продукції, конкурентоспроможність підприємства. З метою подальшого підвищення ефективності функціонування підприємств необхідно розробити відповідні стратегічні заходи щодо структурних перетворень на досліджуваних підприємствах.

Базою створення і розвитку підприємства є капітал, який в процесі свого функціонування створює умови для забезпечення інтересів держави, власників і персоналу. Власний капітал являє собою майно підприємства, який сформований за рахунок власних коштів (прибутку і внесків засновників) та необхідний для функціонування підприємства, організації його виробничої і комерційної діяльності, представлена на рис.5.

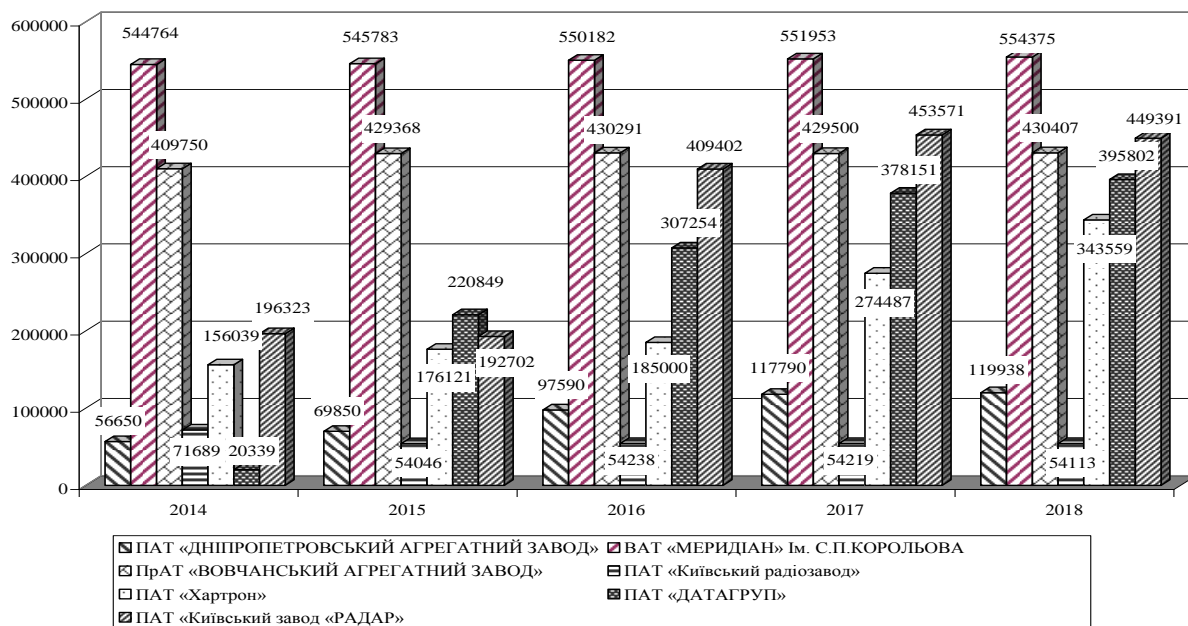

Рис. 5. Динаміка власного капіталу машинобудівних підприємств у 2014 – 2018 рр., тис. грн.

Слід зазначити, що майже на всіх підприємствах продовж 2014–2018 рр. спостерігається збільшення обсягів власного капіталу, тобто простежуються позитивні тенденції у функціонуванні підприємств, що збільшує їх економічну стійкість, зменшує небезпеки щодо негативного впливу зовнішнього середовища.

Ресурси підприємства, без яких практично неможлива діяльність будь-якого підприємства – це оборотні активи, які є ресурсним потенціалом що призначений для використання у виробничому процесі, а також знаходиться в сфері обігу. Дані активи вимагають відшкодування при споживанні, а їх використання передбачає отримання еко-

номічної вигоди в майбутньому та впливають на економічну стійкість.

Для здійснення своєї діяльності підприємство має у своєму розпорядженні певний набір економічних ресурсів, в тому

числі поточних зобов'язань, які впливають на ліквідність та економічну стійкість. Основні показники діяльності машинобудівних підприємств України у 2014–2018 рр., представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності машинобудівних підприємств України у 2014–2018 рр., тис. грн.

Підприємство		ПАТ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ АГРЕГАТНИЙ ЗАВОД»	ВАТ «МЕРИДІАН» ІМ. С. П. КОРОЛЬОВА	ПрАТ «ВОВЧАНСЬКИЙ АГРЕГАТНИЙ ЗАВОД»	ПАТ «Київський радіозавод»	ПАТ «Хартрон»	ПАТ «ДАТАГРУП»	ПАТ «Київський завод "РАДАР"»
Оборотні активи	2014	251555	40468	125787	24289	171552	121431	137787
	2015	245314	53811	150710	8464	133466	158311	193034
	2016	277049	56328	145989	14946	100297	229198	193009
	2017	295385	52612	137449	12817	425321	256370	173075
	2018	301052	45447	141241	12404	438867	320066	203294
Поточні зобов'язання	2014	111522	11453	9469	2547	88471	256654	46652
	2015	116138	17667	13574	4258	39488	208160	95340
	2016	149719	17479	12286	5559	41403	285171	73434
	2017	149719	17787	10647	246640	200745	396651	54061
	2018	197514	15639	18813	900359	188550	412288	92329
Активи	2014	449967	583731	435503	74236	306943	1161702	239979
	2015	424904	590633	447317	58304	298564	1181047	505363
	2016	463266	594142	445386	59797	301882	1270173	527632
	2017	470293	595522	443649	63678	626380	1386970	505035
	2018	451988	595099	454465	63874	643784	1456969	531027
Необоротні активи	2014	198412	543263	60987	19840	135391	1040271	102192
	2015	179590	536822	296607	49840	165098	1022736	312329
	2016	186217	537814	299397	44851	201585	1040975	334623
	2017	174908	542910	306200	50861	201059	1136903	331960
	2018	150936	549652	313224	51047	204917	1130600	327733
Довгострокові зобов'язання	2014	281795	27514	16284	0	62433	684199	625
	2015	238616	27183	4375	0	82955	665633	621
	2016	225488	26481	2809	0	75479	606851	627
	2017	202784	25782	3502	0	82076	594517	1583
	2018	134536	25085	5245	0	87826	628548	4706

За результатами аналізу табл. 1, бачимо, що у 2018 р. відбулося зростання суми оборотних активів по всіх підприємствах, окрім ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова та ПАТ «Київський радіозавод». Найбільше зростання оборотних активів у 2018 р. вияв-

лено на ПАТ «Хартрон». Отже, спостерігається активізація виробничо-фінансової діяльності підприємств на більшості аналізованих підприємств.

Для вирішення фінансових питань багато підприємств залучають внутрішні і

зовнішні джерела фінансування. У другому випадку у підприємства на певній стадії можуть виникнути довгострокові і короткострокові зобов'язання. При їх наявності однієї з головних завдань підприємства є своєчасні повернення боргів, при цьому отримані кошти не є власністю підприємств, вони користуються ними до того моменту, коли прийде термін їх повернення. Довгострокові зобов'язання зменшують економічну стійкість підприємств, негативно впливають на їх функціонування.

В 2018 р. порівняно з 2014 р. на ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова, ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» спостерігається зменшення суми довгострокових зобов'язань, яку використовують в своїй діяльності, а ПАТ «Київський радіозавод» не використовує в своїй діяльності довгострокове кредитування (табл. 1), що свідчить про зменшення фінансової незалежності підприємств від зовнішніх кредиторів. В той же час на ПАТ «Хартрон» сума довгострокових зобов'язань збільшилась на 40,7%, а на ПАТ «Київський завод «Радар» більш ніж в 7 р.

У 2018 р. на машинобудівних підприємствах спостерігається зростання суми поточних зобов'язань (табл. 1), це може привести до зменшення економічної стійкості підприємств та обумовлює необхідність проведення структурних перетворень.

Дебіторська заборгованість займає значну питому вагу в оборотних активах, її зростання завжди свідчить про фінансову

нестабільність і зниження економічної стійкості підприємства через брак коштів, спостерігається зменшення оборотності грошових коштів, що призводить до збільшення кредиторської заборгованості перед поставальниками через нестачу коштів.

Динаміка співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості є однією з ключових характеристик економічної стійкості, а також ефективності діяльності підприємства. Значне перевищення однієї заборгованості над іншою сигналізує про негативні тенденції, а саме, про кризове становище платоспроможності, яке характеризується порушенням зобов'язань за укладеними договорами та фінансової дисципліни, а також зниження кредиторської спроможності. Аналізуючи динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості машинобудівних підприємств за період 2014–2018 рр. (табл. 2), можна зробити висновок про негативну тенденцію на таких підприємствах, як ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» (2018 р.), ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова (2015 р.), ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» (2015 р., 2018 р.), ПАТ «Київський радіозавод» (2015 р., 2016 р.), ПАТ «ДАТА Груп» (2016 р., 2017 р.), ПАТ «Київський завод «Радар» (2017 р., 2018 р.), а саме, темпи зростання кредиторської заборгованості перевищували темпи зростання дебіторської заборгованості, дана тенденція свідчить про збільшення ризиків та зниження економічної стійкості машинобудівних підприємств.

Таблиця 2.

Кредиторська та дебіторська заборгованість машинобудівних підприємств в 2014–2018 рр.

Підприємства	Показники	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7
ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	73447	49519	58524	66789	82802
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	63910	52610	77557	97745	82560
ВАТ «Меридіан» ім. С.П. Корольова	Кредиторська заборгованість, тис. грн	6661	13760	11724	11882	8496
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	7592	8743	9717	14021	9727
ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	9108	15351	12177	10518	15532
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	22164	24008	21204	19686	18286

ПАТ «Київський радіозавод»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	2143	3179	4904	5068	5124
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	3601	2278	3378	6812	6941
ПАТ «Хартрон»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	20744	33142	31034	161871	121736
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	53001	60500	36945	78090	107879
ПАТ «ДАТА Груп»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	234707	108469	138789	253103	350545
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	97578	115874	140621	68361	133263
ПАТ «Київський завод «Радар»	Кредиторська заборгованість, тис. грн	20744	8678	8072	9546	87844
	Дебіторська заборгованість, тис. грн	10678	14975	18204	14421	34779

Слід врахувати, що необхідною компонентою для підтримки відповідного стану на машинобудівному підприємстві є його економічна стійкість. При цьому найбільш значущими факторами з точки зору фінансів є джерело фінансування і фінансова ефективність. Економічна стійкість характеризує стан об'єкту по відношенню до зовнішніх впливів. Більш стійким є такий стан підприємства, який, при рівних зовнішніх впливах і внутрішніх зрушеннях, схильне до менших змін та структурних перетворень.

Висновки. Аналіз ринку машинобудування України дозволив визначити структурні перетворення для підприємств машинобудівної галузі. Досліджені основні показники діяльності та розвитку підприємств машинобудівного комплексу країни у 2014–2018 роках свідчать про зростання суми поточних зобов'язань, що може привести до зменшення економічної стійкості підприємств та обумовлює необхідність проведення структурних перетворень. Проведено аналіз чистого прибутку, обсяги власного капіталу, фінансові результати діяльності підприємств машинобудування показав про нестабільну фінансову динаміку, яку підприємство може покращувати за рахунок прибуткової діяльності та визначенні основних резервів до їх економічної стійкості. Наведений теоретико-методичний підхід до оцінювання внутрішньої здатності до структурних перетворень підприємств машинобудування, який сприятиме підвищенню

ефективності господарювання, зростання рівня прибутковості та забезпечення конкурентоспроможності виробленої продукції.

Література

1. Гончарова Ю. В. Обґрунтування побудови кластерної моделі підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств / Ю. В. Гончарова // Промисловість. – 2011. – №4. – С. 21–24.
2. Звягінцева Ю. Промисловість в 2013 / Ю. Звягінцева // Легка промисловість. – 2013. – №2. – С. 5–6.
3. Ареф'єва О. В. Тенденції розвитку машинобудування України / О. В. Ареф'єва, Я. В. Васьковська. // Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів: колективна монографія. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2012. – С. 131–136.
4. Ареф'єва О. В. Діагностика ймовірності банкрутства за допомогою ідентифікації підприємств машинобудівної галузі в залежності від видів фінансової кризи. / О. В. Ареф'єва, Ю. В. Прохорова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2008. – № 21. – С. 76–81.
5. Бондарчук Л. В. Удосконалення організаційної структури підприємства в системі ефективного менеджменту персоналу / Л. В. Бондарчук // Вісник ХНУ: Економічні науки. – 2009. – № 1. – С. 101–103.
6. Прохорова В. В. Інноваційні перетворення як структурний елемент антикризового управління підприємством / В. В. Прохорова // Економіка і управління. – 2013. – № 2. – С. 28–33.
7. Кузьмін О. Є. Інструментарій забезпечення полівекторного розвитку підприємств / О. Є. Кузьмін // Технологічний аудит і резерви виробництва. – 2014. – №6/2 (20). – С. 21–24.
8. Луцков В. О. Структурна політика: сутність, категорії та функції. / В. О. Луцков // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2012. – № 1. – С. 141–147.

9. Пілецька С. Т. Методика комплексної оцінки антикризового потенціалу підприємства. / С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько // Економіка промисловості. – 2018. – № 3 (83). – С. 76–92.

10. Ареф'єв С. О. Функціонально-структурний підхід до розвитку підприємництва. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: Монографія за редакцією Ареф'євої О. В. / С. О. Ареф'єв, І. М. Мягих. – К. : ФОП Маслаков, 2018. – С. 105–113.

11. Kwilinski, A. (2018). Mechanism for assessing the competitiveness of an industrial enterprise in the information economy. *Research Papers in Economics and Finance*, 3(1), 7-16. <https://doi.org/10.18559/ref.2018.1.1>

12. Tkachenko, V., Kwilinski, A., Kaminska, B., Tkachenko, I., & Puzyrova, P. (2019). Development and Effectiveness of Financial Potential Management of Enterprises in Modern Conditions. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 3(30), 85-94. <https://doi.org/10.18371/fcapt.v3i30.179513>

References

1. Honcharova, Yu.V. (2011). Obhruntuvannia pobydovy klasternoyi modeli pidvyshennia investytsiyno-innovatsiynogo potentsialy promyslovykh pidpryyemstv. *Promyslovist*, (4), 21-24.

2. Zvyagintseva, Yu. (2013). *Promyslovist v 2013*. Legka promyslovist, (2), 5-6.

3. Arefieva, O.V., & Vaskovska, Ya.V. (2012). Tendentsiyi rozvytku mashinobuduvannia Ukrainy. Proceedings from: Suchasni problemy sotsialno-ekonomichnogo rozvytku regioniv. (pp. 131-136). Dnipropetrovsk: IMA-pres.

4. Arefieva O.V., & Prokhorova, Yu.V. (2008). Diahnostyka ymovirnosti bankrutstva za dopomohoiu identyfikatsiyi pidpryyemstv mashynobudivnoyi haluzi v

zalezhnosti vid vydiv finansovoyi kryzy. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, (21), 76–81.

5. Bondarchuk, L.V. (2009). Udoskonalennia orhanyzatsiynoyi struktury pidpryyemstva v systemi efektyvnoho menedzhmentu personalu. *Visnyk KhNu. Ekonomichni nauky*, (1), 101-103.

6. Prokhorova, V.V. (2013). Innovatsiyni peretvorennia yak strukturnyy element antykrizovoho upravlinnia pidpryyemstvom. *Ekonomika i upravlinnia*, (2), 28-33.

7. Kuzmin, O.Y. (2014). Instrumentariy zabezpechennya polivekturnoho rozvytku pidpryyemstv. *Tekhnolohichnyy audyt i rezervy vyrobnytstva*, 6/2 (20), 21-24.

8. Lutskov, V.O. (2012). Strukturna polityka: sutnist, katehoriyi ta funktsiyi. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomika*, (1), 141-147.

9. Piletska, S.T., & Korytko T.Yu. (2018). Metodyka kompleksnoyi otsinky antykrizovoho potentsialy pidpryyemstva. *Ekonomika promyslovosti*, (3 (83)), 76-92.

10. Arefiev, S.O., & Myahkykh, I.M. (2018). Funktsionalno-strukturnyy pidkhid do rozvytku pidpryyemnytstva. Proceedings from: Stiykyy rozvytok pidpryyemstv u mizhnarodnomu ekonomichnomu prostori: O.V. Arefiyeva (Ed.). Kyiv: LLC Maslakov, 105-113.

11. Kwilinski, A. (2018). Mechanism for assessing the competitiveness of an industrial enterprise in the information economy. *Research Papers in Economics and Finance*, 3(1), 7-16. <https://doi.org/10.18559/ref.2018.1.1>

12. Tkachenko, V., Kwilinski, A., Kaminska, B., Tkachenko, I., & Puzyrova, P. (2019). Development and Effectiveness of Financial Potential Management of Enterprises in Modern Conditions. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 3(30), 85-94. <https://doi.org/10.18371/fcapt.v3i30.179513>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ВНУТРЕННЕЙ СПОСОБНОСТИ К СТРУКТУРНЫМ ПРЕОБРАЗОВАНИЯМ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ КАК ФАКТОРОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ

Д. А. Зиз, аспирант, Национальный авиационный университет

Методология исследования. Результаты получены за счет применения методов: анализа и сравнения, синтеза и теоретического обобщения – для формирования теоретико-методического подхода к оценке внутренней способности к структурным преобразованиям предприятий машиностроения; группировки, экономико-статистического, системного и сравнительного анализа – для проведения анализа финансовых результатов деятельности предприятий машиностроения, их динамики, состава и структуры; графического анализа – для наглядного отображения полученных результатов исследования.

Результаты. Проанализированы основные структурные преобразования для предприятий машиностроительной отрасли Украины. Исследованы основные показатели деятельности и развития предприятий машиностроительного комплекса страны в 2014–2018 годах. Проведен анализ чистой прибыли, объемов собственного капитала, финансовые результаты деятельности предприятий машиностроения и определены резервы в их экономической устойчивости.

Новизна. Сформулирована система оценки экономической устойчивости и способности к структурным преобразованиям предприятий машиностроения. Определено влияние негативных факторов на финансово-хозяйственную деятельность машиностроительных предприятий, которые приводят к дестабилизации хозяйственных завязок. Разработан теоретико-методический подход к оценке внутренней способности к структурным преобразованиям предприятий машиностроения.

Практическая значимость. Заключается в возможности применения разработанных и предоставленных предложений по оценке внутренней способности к структурным преобразованиям машиностроительных предприятий с целью повышения эффективности их хозяйствования, рост уровня доходности и обеспечения конкурентоспособности производимой продукции. Полученные выводы и результаты исследования, методические рекомендации будут способствовать эффективному функционированию предприятий машиностроения на мировых рынках.

Ключевые слова: предприятия машиностроения, финансовые показатели, оценка, структурные преобразования, теоретико-методический подход, внешняя среда, экономическая устойчивость.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO EVALUATION OF
INTERNAL ADAPTABILITY OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES TO
STRUCTURAL TRANSFORMATIONS AS AN ECONOMIC STABILITY FACTORS

D. O. Ziz, Post-graduate student, National Aviation University

Methods. The results are obtained through the use of methods: analysis and comparison, synthesis and theoretical generalization – to form a theoretical and methodological approach to assessing the internal capacity for structural transformations of machine-building enterprises; grouping, systems analysis – to draw the conclusions of the study; economic-statistical, system and comparative analysis – to analyze the financial results of machine-building enterprises, their dynamics, composition and structure; graphical analysis - to visualize the results of the study.

Results. The main structural transformations for the enterprises of machine-building branch of Ukraine are analyzed. The main indicators of activity and development of enterprises of the machine-building complex of the country in 2014–2018 are investigated. The net profit, volumes of their own capital, financial results of activity of the enterprises of machine-building enterprises is analyzed, and reserves to their economic stability are defined.

Novelty. The system of assessment of economic stability and adaptability to structural transformations of machine-building enterprises is formulated. There has been determined the influence of negative factors on the financial and economic activity of machine-building enterprises which lead to destabilization of economic ties. A theoretical and methodological approach to assessing the internal capacity for structural transformations of machine-building enterprises has been developed.

Practical value. It is possible to apply the developed suggestions for assessing the internal adaptability for structural transformations of machine-building enterprises, in order to increase the efficiency of their management, increase profitability and ensure the competitiveness of products. The obtained conclusions and results of the research, the given methodical recommendations will promote effective functioning of the machine-building enterprises in the world markets.

Keywords: machine-building enterprises, financial indicators, estimation, structural transformations, theoretical and methodical approach, external environment, economic stability.

Надійшла до редакції 25.08.20 р.